

אדוני עשו, עבדך יעקב

"וַיֹּאמֶר אֲלֵיכֶם כִּי אָמַר רַבָּנוּ לְאָדָם לְעַשֵּׂה כַּא אָמַר עַבְדָךְ יְעַקְּבָּעַם כְּבָנֵי אֶרְתָּי
וְאַזְעֵר עַד עֲתָה" (בראשית לב ח)¹

בראשית רבה פרשה עה סימן ה
"כה תאמרון לאדוני לעשו" - רבינו אמר לרבי אפס:
 כתוב אגרת אחת ממשי לאדוננו המלך
 אנטוניוס. עמד וככתב: "מיודה הנשיא
 לאדוננו המלך אנטוניוס". נטלה
 וקרעה. אמר לו: כתוב "עבדך"
 יהודה לאדוננו המלך אנטוניוס.
 אמר לו: רבוי, מפני מה אתה
 מבזה על כבודך?² אמר לו: מה
 אני טוב מזקני? לא כך אמר
 [יעקב]: כה אמרו לאדוני
 לעשו: כה אמר עבדך יעקב"?³

תנומת (בובר) וישלח סימן ה

אמר ר' פנחס: אנטוניוס היה מכבר את
 רבינו מה שאין סוף. וכשהיה רבינו משלחני
 אצלו, והיה כותב לו אגרת וכותבת בה: עבדך יהודה
 שואל בשלומך. והיה רע לאנטוניוס לומר שהוא קורא עצמו עבד. אמר לו: אל תכתוב עוד
 בדבר זהה. אמר לו רבינו: כך אני כותב לך, שאין טוב מייעקב אבא, כשהשליחazel עשו מה
 אמר לו: כה אמר עבדך יעקב".⁴

שבת שלום מחلكי המים

¹ יעקב קורא לעצמו עבד ולעשיו אדוני. דבר זה חוזר שוב בפסוקים יט כא להלן: "וזמרת, לעבדך יעקב מגננה
 הוא שלוחה לאדני לעשו ... ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחירינו". שלוש פעמים מזכיר הביטוי "עבדך יעקב" לפני
 המפגש ופעמים "אדוני עשר". וגם במהלך המפגש הוא חזר ואומר: "אשר קנן אליהם את עבדך ... למציא חן בעיני
 אדני". ועוד פעם, בסוף המפגש, לאחר הפיסוס, כשהם עומדים להיפרד: "עבר נא אדני לפניך עבדך ... עד אשר אבא
 אל אדני שעירה" (בראשית לג יד). האם אתה חושב שייעקב נהג בכך כשהוא קורא לעצמו עבד ולעשיו אדון כ"כ הרבה
 פעמים?

² לרבי יהודה הנשיא היה מעמד רשמי כלפי השלטון הרומי (תואר פטריארך) ויש כאן יותר אמתiy על תואר.
 למה? שואל ר' אפס. תשובה רב: כה עשה גם יעקב אבינו, אבל על כך אפשר לשאול: אולי יעקב עצמו נהג לא
 כשרה?

³ הגישה היוונית המוצגת במדרשו זה, נמצאת גם במדרשים נוספים. יש כאן, מטעם של הכנעה ופיסוס, כגון מדרש
 שכל טוב (בובר) בראשית פרק לב: "וזמרת לעבדך יעקב - אמר לו בפירוש: מנוחה היא שלוחה לאדוני לעשו. שאיני
 נהוג בפנינו כגביר, אלא כעבד לפני אדוני. והנה גם הוא אחרינו - בא לפיסוי". יש כאן שמשבחים את תוכנת הענווה
 של יעקב, כמו אוצר המדרשים (אייונשטיין) עמוד עח: "גדולה ענוה שבנה שבח יעקב בע"ה שמנוי ענוותנותו היה
 קורא לעשו אדוני". ויש כאן המדרשים את חכמת חיים - לדעת להתגמש, כגון פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)
 בראשית פרק לב: "ויצו אוטם לאמר - לאמר לדורות, שלא יתקשו כנגד הגל. שכל המתקשה כנגד הגל - הגל שוטף,
 וכל הנקנו מפני הגל - הגל עופר". אבל יש גם מדרשים שלאओהבים התרפות זו של יעקב.

⁴ מדרש זה ממשיך את המדרש הקודם אבל גם קצת שונה. הליט שנותן לר' יהודה את התואר פטריארך מוחה
 על אי השימוש בו. אנטוניוס אומר כאן את מה שר' אפס אומר לרבי במדרשו הקודם, אבל הוא השלייט, לא התלמיד
 של רב. סיפורים רבים יש לנו על היחסים המוחדים שהיו בין אנטוניוס ורב, עד שتسمת אנטוניוס אמר רב:
 נתפרדה החבילה (עבודה זרה דף י"ב) ראה גם מסכת ברכות נז ע"ב: "שני גוים בבטן, אל תקרי גוים אלא גאים,
 ואמר רב יהודה אמר רב: אלו אנטוניוס ורב, שלא פסק משולחנים לא צנון ולא חזות ולא קשואין, לא בימות החמה
 ולא בימים הגשימים".